

Metodický pokyn pro poskytování zlevněného jízdného pro děti, mládež, studenty a seniory

1. Úvod

Dne 8. ledna 2018 schválila vláda České republiky finální verzi Programového prohlášení vlády České republiky. V části Doprava se uvádí: „Vláda přijme rozhodnutí, které za stanovených podmínek umožní bezplatné užívání osobní železniční dopravy pro důchodce starší 65 let, žáky a studenty do dovršení věku 26 let“. V návaznosti na to Ministerstvo dopravy (dále jen MD) rozpracovalo možné varianty řešení zavedení přepravy seniorů a studentů za výrazně výhodnějších podmínek, než za jakých jsou přepravováni v současnosti na základě komerčních či státem uložených slev. Navrženou variantu, tedy slevu ve výši 75 % z plného (obyčejného) jízdného jak ve veřejné linkové dopravě, tak v železniční osobní dopravě, schválila vláda svým usnesením ze dne 27. března 2018 č. 206 s tím, že slevy budou zavedeny s účinností od 10. června 2018. Vláda na svém jednání dne 23. dubna 2018 rozhodla o změně termínu účinnosti na 1. září 2018.

Povinnost poskytovat slevy z jízdného (resp. „zlevněné (zvláštní) jízdné“) plyne dopravcům z výměru MF č. 01/2018, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami, ve znění výměru MF č. 02/2018 (vydává Ministerstvo financí podle § 10 zákona č. 526/1990 Sb., o cenách). Veřejná doprava je zde regulována v následujících položkách:

Část I. oddíl B, položka č. 2. - Veřejná linková osobní vnitrostátní silniční doprava a železniční osobní vnitrostátní doprava provozované v rámci integrovaných veřejných služeb podle jiného právního předpisu¹ (bližší podmínky – viz příloha č. 2 výměru MF);

Část I., oddíl B, položka č. 3. - Doprava osob městská hromadná. **Na tuto položku se tento metodický pokyn obecně nevztahuje (vyjma části MHD definované v kapitole 7, písm. b)!**

Část II., položka č. 6. - Veřejná linková osobní vnitrostátní silniční doprava a železniční osobní vnitrostátní doprava provozované v rámci integrovaných veřejných služeb podle jiného právního předpisu¹ – z toho jen rozsah a výše poskytovaných slev a bezplatné přepravy (bližší podmínky - viz příloha č. 2 výměru MF);

Část II., položka č. 7. - Doprava osob železniční vnitrostátní (jízdné) kromě dopravy osob železniční vnitrostátní provozované v rámci integrovaných veřejných služeb podle jiného právního předpisu¹ se stanovenými maximálními cenami podle části I. oddílu B položky č. 2 (bližší podmínky - viz příloha č. 6 výměru MF);

Část II., položka č. 8. - Veřejná linková osobní vnitrostátní pravidelná silniční doprava (dále jen „linková doprava“) kromě městské hromadné dopravy a veřejné linkové dopravy vnitrostátní provozované v rámci integrovaných veřejných služeb podle jiného právního předpisu¹ se stanovenými maximálními cenami podle části I. oddílu B položky č. 2 (bližší podmínky - viz příloha č. 7 výměru MF);

¹ § 6 zákona č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů

Základním jízdným je plné (obyčejné) jízdné. Z jeho výše jsou odvozeny ceny za přepravu cestujících, pro které jsou slevy z jízdného nařizeny státem.

2. Vymezení skupin cestujících se slevou z jízdného

Tento metodický pokyn se vztahuje na tři skupiny cestujících s nárokem na slevu ve výši 75 % z plného (obyčejného) jízdného:

- a) cestující ve věku od 6 do 18 let,
- b) žáci a studenti ve věku od 18 do 26 let, kteří se vzdělávají v základní škole nebo se soustavně připravují na budoucí povolání studiem na střední škole, konzervatoři, vyšší odborné škole, vysoké škole v denní nebo prezenční formě studia v ČR nebo studiem, které je svým obsahem a rozsahem postaveno na roveň studia na těchto školách, nebo mají obdobné postavení v zahraničí,
- c) cestující starší 65 let.

U výše uvedených věkových limitů je pro vznik nároku na slevu rozhodující den příslušných narozenin. Sleva se přiznává do dne, který předchází dni 15. narozenin nebo 18. narozenin nebo 26. narozenin, resp. ode dne 65. narozenin.

U časových jízdních dokladů musí být podmínka věku splněna po celou dobu platnosti jízdního dokladu, status studenta se posuzuje k prvnímu dni platnosti jízdního dokladu. S ohledem na stejnou výši slevy je možné tolerovat překročení hranice 15. a 18. narozenin, avšak cestující musí nárok na „další stupeň slevy“ doložit příslušným dokladem (občanský průkaz, žákovský průkaz, ISIC karta apod.).

Výměr MF dále stanovuje též další slevy z jízdného (zlevněné (zvláštní) jízdné), které však nejsou řešeny tímto metodickým pokynem.

3. Prokázání nároku na slevu

ad a) – cestující ve věku od 6 do 18 let

Cestující ve věku od 6 let do 15 let nárok na slevu z jízdného neprokazují. Cestující ve věku od 15 let do 18 let prokazují nárok na slevu z jízdného úředně vydaným platným identifikačním osobním dokladem, který obsahuje fotografii nebo digitální zpracování podoby, jméno a příjmení a datum narození. Nárok lze prokázat rovněž žákovským průkazem obsahujícím náležitosti podle dosavadních právních předpisů (viz následující kapitola), který si dopravci navzájem uznávají, nebo platným studentským průkazem ISIC. Průkazy dle předchozí věty je možné pro prokázání slevy použít i tehdy, pokud již nejsou platné (čili žákovský průkaz potvrzený školou na některý z předchozích školních roků nebo ISIC karta bez aktuální validační známky), avšak za podmínky, že fotografie v průkazu odpovídá aktuální podobě cestujícího. Směrodatná v tomto případě není platnost samotného průkazu, ale skutečnosti v něm uvedené (jméno, příjmení, věk a fotografie).

ad b) – žáci a studenti ve věku od 18 do 26 let

Nárok se prokazuje platným žákovským průkazem, který si dopravci navzájem uznávají, obsahujícím náležitosti podle dosavadních právních předpisů, tj. aktuální fotografii, jméno a příjmení, datum narození, název školy (viz další kapitola). Nárok lze prokázat též platným studentským průkazem ISIC.

ad e) - cestující starší 65 let

Nárok na slevu z jízdného se prokazuje průkazem občana Evropské unie nebo cestovním dokladem nebo jiným úředně vydaným platným identifikačním osobním dokladem, který obsahuje fotografii nebo digitální zpracování podoby, jméno a příjmení a datum narození.

Dopravce může v případě všech tří kategorií slev při odbavení cestujícího akceptovat rovněž prokázání věku resp. statutu studenta průkazem jím vydaným nebo průkazem vydaným v rámci příslušných integrovaných veřejných služeb v dopravě (dále jen IDS) včetně elektronických nosičů, avšak musí cestujícího informovat (při vydání průkazu, zakoupení časové jízdenky, ve svých smluvních přepravních podmínkách apod.), že pro případ kontroly nároku na slevu z jízdného, např. ze strany MD jakožto subjektu hradícího kompenzaci ztráty z poskytované slevy z jízdného, či pro další cestu u jiného dopravce či mimo IDS musí mít u sebe též „obecný“ identifikační doklad (občanský průkaz, ISIC kartu, apod.). Neprokáže-li se cestující při kontrole tímto „obecným“ průkazem, je považován za cestujícího bez platného jízdního dokladu se všemi důsledky z toho plynoucími (přirážka, doplatek apod.).

4. Žákovské průkazy

Nárok na slevu z jízdného lze ve stanovených případech prokázat „žakovským průkazem“ (vzor průkazu je uveden v příloze č. 1).

Dopravci zveřejňují ve svých smluvních a přepravních podmínkách nebo tarifech místo/místa, ve kterých se prodávají a ověřují tiskopisy žákovských průkazů.

Platné žákovské průkazy se mezi dopravci vzájemně uznávají bez ohledu na to, který dopravce průkaz ověřil razítkem. Platný žákovský průkaz se předkládá při kontrole jízdních dokladů a případně též při jejich zakupování, a to podle podmínek dopravce.

Cenu za ověření průkazu určuje dopravce s ohledem na vynaložené náklady a příslušným způsobem zveřejňuje.

Žákovský průkaz platí od začátku školního roku do 30.9. následujícího školního roku, nebo po dobu trvání akademického roku. Období platnosti vyznačí na průkaze škola.

V případě, že je žákovský průkaz použit k prokázání věku cestujícího spadajícího do kategorie „cestující ve věku od 15 do 18 let“, je možné jej používat k prokázání věku (nikoliv statusu studenta) až do 18 let a jeho platnost v tomto případě není omezena na školní rok.

Postup při vystavení průkazu:

1. Po zakoupení tiskopisu žákovského průkazu jeho držitel (případně zákonný zástupce) vyplní čitelně hůlkovým písmem lihovým permanentním linerem (fixem) s tenkým hrotem jméno, příjmení a datum narození.
2. Pověřený zaměstnanec školy na základě vyplněného žákovského průkazu dle bodu 1:
 - ověří skutečnost, že se jedná o žáka denního (prezenčního) studia,
 - vyplní údaj o platnosti průkazu, tedy školním/akademickým roku
 - Platnost průkazu u žáků základních škol a studentů středních škol musí být ukončena ke dni 30. 9. následujícího školního roku a u studentů vysokých škol nejdéle do 30. 9.

následujícího školního roku, nebo do dne ukončení aktuálního akademického roku, pokud nastane později,

- o platnost průkazu nesmí překročit datum předcházející dni 26. narozenin žáka.

Správnost těchto údajů ověří pověřený zaměstnanec školy na rubové straně průkazu razítkem školy a podpisem.

3. Držitel (zákonný zástupce) na základě vyplněného a školou potvrzeného žákovského průkazu požádá některého z dopravců o ověření průkazu pro příslušný školní/akademický rok. Současně přiloží průkazovou fotografii na fotografickém papíře formátu 3,5 x 4,5 cm.

V případě, že držitel navštěvuje střední či vysokou školu v zahraničí, předkládá dále Rozhodnutí Ministerstva školství, že se jedná o studium na škole postavené na roveň studia na středních/vysokých školách v ČR.

4. Osoba pověřená dopravcem:

- porovná údaje uvedené na řádně vyplněném a školou ověřeném průkazu s údaji uvedenými v platném občanském průkazu (popř. jiném úředně vydaném platném dokladu obsahujícím potřebné údaje),
- připevní předloženou fotografii, přes levý dolní roh fotografie nalepí holografickou destruktivní folii,
- opatří průkaz razítkem a podpisem,
- líc průkazu přelepí samolepícím štítkem (průhledná folie o rozměrech průkazu).

5. Řádky Z a DO v tiskopisu žákovského průkazu se nevyplňují a proškrtnou se. Stejně tak se nevyplňuje (resp. neškrtná) označení platnosti (so – ne). V případě vyplnění těchto údajů (zejména u průkazů vystavených před 1.9.2018) se k těmto při odbavení cestujících nepřihlíží.

5. Neplatné žákovské průkazy

Za ztracené nebo odcizené žákovské průkazy a nevyužité jízdenky se náhrada neposkytuje a duplikáty se nevystavují.

Žákovský průkaz je považován za neplatný jestliže:

- a) cestující nedodržel podmínky pro jeho použití stanovené přepravním řádem, tarifem nebo smluvními přepravními podmínkami dopravce,
- b) nejsou vyplněné předepsané údaje nebo jsou vyplněné zjevně nesprávně,
- c) je používán bez požadované fotografie,
- d) je poškozen nebo upraven tak, že z něj nejsou patrné údaje potřebné pro kontrolu správnosti jeho použití,
- e) údaje neodpovídají skutečnosti nebo byly neoprávněně pozměněny,
- f) je použit neoprávněnou osobou,
- g) uplynula doba jeho platnosti, s výjimkou cestujících ve věku od 15 let do 18 let, kdy je průkaz použit pouze k prokázání věku cestujícího,

- h) průkaz je vystaven na delší dobu než je 30. 9. následujícího školního roku u žáků základních škol a studentů středních škol, resp. dobu přesahující den ukončení aktuálního akademického roku u studentů vysokých škol (zejména případy, kdy je průkaz vydán na více let),
- i) student dosáhl věku, kdy ztrácí nárok na slevu z jízdného (tj. průkaz je vystaven s platností překračující 26. narozeniny) nebo
- j) nejde o originál.

Neplatný žákovský průkaz podle písmen b) až j) je pověřená osoba dopravce nebo osoba pověřená dopravcem nebo MD (v souladu se smlouvou uzavřenou mezi MD a dopravcem) k provádění kontroly oprávněna odebrat. Odebrání žákovského průkazu cestujícímu písemně potvrdí. Odebere-li dopravce nebo osoba uvedená v předchozí větě žákovský průkaz ověřený jiným dopravcem, postoupí jej dopravci, který žákovský průkaz ověřil.

Pokud se cestující při kontrole jízdních dokladů prokáže jen průkazem bez jízdenky nebo jízdenkou se slevou bez předložení žákovského průkazu, považuje se za cestujícího bez platné jízdenky. V takovém případě zaplatí v závislosti na věku plné/obyčejné jízdné, a to z nástupní do cílové stanice. Cena předložené jízdenky pro jednotlivou jízdu se odečítá. Současně dopravce vydanou jízdenku se slevou stornuje, resp. provede záznam o stornované jízdence, aby nebyla kompenzována ze strany MD (případně, pokud není technicky možné tento údaj k původní jízdence zanást, aby byl do kompenzace zahrnut další záznam se zápornou hodnotou ve stejné výši). Kromě toho cestující zaplatí přírůžku ve výši stanovené dopravcem ve smluvních přepravních podmínkách.

6. Objednávka žákovských průkazů

Distribuci a prodej průkazů zajišťují na základě zmocnění MD pro vlastní potřebu i pro potřeby ostatních dopravců České dráhy, a.s. Objednávky tiskopisů v sadě (průkaz, samolepící štítek - fólie a kruhová holografická destruktivní folie) budou vyřizovány podle podmínek vyhlášených v Přepravním a tarifním věstníku MD (k datu vydání tohoto metodického pokynu jsou podmínky stanoveny vyhláškou G 7/39-40/2013 vydanou v PTV č. 39-40/2013 ze dne 25.9.2013).

7. Odbavení cestujících se slevou z jízdného

a) v železniční veřejné vnitrostátní pravidelné osobní dopravě a ve veřejné linkové osobní pravidelné vnitrostátní silniční dopravě s výjimkou integrovaných dopravních systémů

Sleva z jízdného se přiznává v rozsahu stanoveném výměrem MF u železničních dopravců pouze ve 2. základní, ekonomické vozové třídě odpovídající nejnižšímu standardu nabízenému dopravcem (pozn.: toto platí pro všechny Výměrem MF nařízené slevy s výjimkou bezplatné přepravy dětí do 6 let). Nevztahuje se na příplatky uplatňované k jízdnému za použití vlaků vyšší kvality. Při použití vyšší než 2. vozové třídy zaplatí cestující obyčejné (plné) jízdné pro vyšší než 2. vozovou třídu.

Doprovce vyznačí na vydané jízdence druh slevy z jízdného např. textem „Sleva: Student“. Z důvodu následného prokazování a vyúčtování úhrady prokazatelné ztráty (kompenzace) za vydané jízdenky budou jednotliví dopravci vydávat jízdenky elektronickým způsobem. Jiný způsob je možný pouze výjimečně a musí být uveden ve smlouvě o kompenzaci slev.

Při cestách do/ze zahraničí je cestující v železniční dopravě odbaven do (resp. z) pohraničního

bodů, přičemž si musí zakoupit návaznou jízdenku pro jízdu na sousední železnici. Nárok na slevu z jízdného mají cestující pouze při vnitrostátní přepravě (tzn. na území ČR). Na mezinárodních linkách veřejné linkové dopravy není odbavení do/z pohraničního bodu možné, na mezinárodních linkách s povolenou vnitrostátní přepravou je slevu z jízdného možné uplatnit pouze na vnitrostátní relaci.

b) v IDS

V IDS platí analogicky slevy z jízdného přiznávané v silniční a železniční osobní dopravě (dle příslušné přílohy výměru MF v platném znění) s tím, že tyto státem nařízené slevy se obecně nevztahují na městskou hromadnou dopravu. V případě městské hromadné dopravy, kterou tvoří zejména linky městské autobusové dopravy, dopravní služby na tramvajových a trolejbusových dráhách a na dráhách speciálních není stanovena povinnost dopravců poskytovat uvedené slevy (zvláštní jízdné), s výjimkou linek provozovaných za hranice katastrálního území tohoto města.

Zvláštní jízdné se při cestě dovnitř města (jak v rámci MHD, tak „modrých“ linek) přiznává jen do prvního tarifního bodu na území města, nebo do místa výstupu nebo přestupu na městskou hromadnou dopravu na území města, určí-li tak dopravce po dohodě s objednatelem předmětných veřejných služeb, a při cestě z města až z posledního tarifního bodu na území města, případně z místa nástupu nebo přestupu z městské hromadné dopravy na území města, určí-li tak dopravce po dohodě s objednatelem předmětných veřejných služeb.

8. Omezení poskytování slev

Doprovce se souhlasem objednatele může vymezit spoje nebo části spojů, u nichž se slevy z jízdného podle kapitoly 2 (pro některé ze skupin cestujících, nebo pro všechny) neuplatní. Takovou skutečnost vyznačí dopravce ve svém jízdním řádu.

V Praze dne 29. června 2018

Ing. Magdalena Faltýsková, v.r.
ředitelka odboru financí a ekonomiky

Žákovský průkaz

Lícová strana:

ŽÁKOVSKÝ PRŮKAZ
STUDENT'S CARD

15-26 let
years

Jméno:
First name:

Příjmení:
Surname:

Datum narození:
Date of birth:

Platí od:
Valid from:

do:
to:

Z: ¹⁾
From:

Do:
To:

foto
3,5 x 4,5 cm

a zpět

AA * 000000

Razítko, podpis a záznamy dopravy:

Platí i v
valid
so - ne ²⁾

735 2 4242

Cena průkazu a cena za ověření průkazu - viz tarif dopravce
¹⁾ U místa bydliště uveďte v závorce okres

Rubová strana

Držitel je žákem/studentem denního studia (prezenční formy) školy:
The holder is a full-time study student of a school:

¹⁾ Škola vyškrtne údaj, pokud žák dojíždí denně.
²⁾ School crosses out the item should the student commute daily.

Razítko školy a podpis:
School's stamp and signature:

Školní rok:
School year:

Průkaz opravňuje držitele k používání žákovských jízdenek v železniční veřejné vnitrostátní pravidelné osobní dopravě a veřejné vnitrostátní silniční linkové osobní dopravě se slevou dle platného Výměru Ministerstva financí ČR.
Jakákoliv dodatečná úprava průkazu je zakázána.

Žákovský průkaz má bílý podklad, oranžový potisk, série a číslo průkazu a text jsou tištěny černě. Rozměry jsou 75 mm x 105 mm.

Pozn.: řádky Z a DO se nevyplňují a proškrtnou se. Stejně tak se nevyplňuje (neškrtne) označení platnosti v sobotu a neděli.